

MMKS

UJEDINJENE NACIJE

Mehanizam za međunarodne krivične sudove

Mehanizam za međunarodne krivične sudove (MMKS ili Mehanizam) osnovao je Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija 22. decembra 2010. da nastavi nadležnosti, prava, obaveze i ključne funkcije Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (MKSR) i Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) nakon okončanja njihovih mandata. MMKS ima dva ogranka, jedan u Arushi, Tanzanija, i drugi u Haagu, Nizozemska.

OBRAĆANJE

PRESEDNIK

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument.)

Arusha, Hag, 7. jun 2017.

Obraćanje Savetu bezbednosti Ujedinjenih nacija Sudija Theodor Meron Predsednik Mehanizma za međunarodne sudove 7. jun 2017.

Gospodine predsedavajući, ekselencije, dame i gospodo,

Predstavlja mi veliko zadovoljstvo da vas danas još jednom izvestim o napretku koji je Mehanizam ostvario u ispunjenju svog mandata, te da to učinim za vreme predsedavanja Bolivije. Boliviji želim uspeh u predsedavanju Savetom tokom ovog meseca. Takođe želim da uputim čestitke novoizabranim članicama Saveta bezbednosti i radujem što ću raditi s njima tokom narednog perioda.

Takođe želim da iskoristim ovu priliku kako bih izrazio svoju iskrenu zahvalnost Neformalnoj grupi za međunarodne krivične sudove Saveta bezbednosti na značajnoj podršci i pažnji koju pridaju Mehanizmu. Posebno sam zahvalan na umešnom i sposobnom rukovođenju ovom grupom od strane Urugvaja.

Na kraju, pogrešio bih ukoliko ne bih zahvalio na kontinuiranoj i istrajnoj podršci koju Mehanizmu pruža Služba Ujedinjenih nacija za pravne poslove pod izuzetnim rukovodstvom zamenika generalnog sekretara za pravne poslove i pravnog savetnika Ujedinjenih nacija, g. Miguela de Serpe Soaresa, i pomoćnika generalnog sekretara za pravne poslove, g. Stephena Mathiasa. Duboko sam zahvalan njima i njihovim kolegama na svojoj pomoći koju pružaju Mehanizmu.

* * *

Tokom svoje današnje prezentacije neću ponavljati pitanja koja su u potpunosti obuhvaćena mojim pisanim izveštajem koji je dostavljen 17. maja ove godine, ali ću vam skrenuti pažnju na neke od najvažnijih tema i nekoliko važnih događaja koji su se desili od podnošenja pisanog izveštaja.

Pre nego što se osvrnem na svoj izveštaj o radu Mehanizma, želeo bih prvo da napomenem da je g. Olufemi Elias počeo rad u Mehanizmu u svojstvu sekretara Mehanizma, i da je stupio na dužnost 1. januara ove godine nakon što ga je na tu poziciju imenovao generalni sekretar. Gospodin Elias blisko saraduje s kolegama s MKSJ kako bi obezbedio da Mehanizam bude spreman da preuzme sve preostale funkcije MKSJ. U tom pogledu, u potpunosti očekujem da će Mehanizam biti u celosti sposoban da funkcioniše samostalno, uključujući i administrativne kapacitete, nakon zatvaranja MKSJ krajem ove godine.

Sada ću se osvrnuti na središnji, pravosudni rad Mehanizma. Veliko mi je zadovoljstvo da obavestim uvažene članove ovog Saveta da, uopšteno uzevši, Mehanizam nastavlja da ostvaruje odličan napredak u obavljanju svog pravosudnog rada i da, tokom vremena, zaista beležimo konstantan porast

pravosudnih aktivnosti. Tokom 2012. godine Mehanizam je izdao 25 odluka i naloga. Tokom 2013. godine izdato je njih 79, tokom 2014 – 192, tokom 2015. izdato je 209, a tokom 2016. godine izdato je 405 odluka i naloga. Zaključno s 1. junom 2017. godine, već je izdato 146 odluka i naloga. Treba da napomenem da sudijama u obavljanju njihovog pravosudnog rada pomaže mala grupa od otprilike 25 pravnika i administrativnog osoblja u Sudskim većima koji su raspoređeni u dva ogranka i koji rade kao jedinstveni tim, u potpuno u skladu s vizijom Saveta o Mehanizmu kao jedinstvenoj instituciji.

Tokom perioda na koji se odnosi ovaj izveštaj deo odluka i naloga izdat je u glavnim prvostepenim i žalbenim postupcima koji se trenutno odvijaju pred Mehanizmom. U tom pogledu, zadovoljstvo mi je da izvestim da je početak ponovljenog suđenja u predmetu *Stanišić i Simatović* zakazan za sledeću sedmicu u ogranku Mehanizma u Hagu. Početak ovog ponovljenog suđenja, koje je prvo suđenje koje se odvija pred Mehanizmom, predstavlja važan trenutak.

Podnošenje podnesaka u žalbenim postupcima u predmetima *Karadžić* i *Šešelj* završeno je tokom perioda na koji se izveštaj odnosi i pripreme za rasprave po žalbama u ta dva predmeta brzo napreduju. Sve sudije na tim predmetima, osim mene, nastavljaju da rade na daljinu i biće pozvane u sedište Mehanizma kada ti predmeti budu spremni za žalbene pretrase. Ažurirane projekcije u vezi s datumima izricanja presuda u oba ova predmeta iznete su u mom izveštaju.

Želeo bih da naglasim da pravosudni rad Mehanizma nije ograničen na najvažnije predmete koje sam malopre pomenuo. Štaviše, Mehanizmu se redovno upućuju zahtevi u vezi s pitanjima od navoda o nepoštovanju suda, preko zahteva u vezi s principom *non bis in idem*, zahteva za preispitivanjem presuda i zahteva za prevremeno puštanje na slobodu, do zahteva za pristup poverljivim informacijama. Ovi zahtevi, koji predstavljaju značajan deo pravosudnih aktivnosti Mehanizma, uglavnom se dodeljuju sudijama pojedincima koji rade na daljinu.

Značajan broj tih zahteva upućuju nacionalne vlasti i drugi koji su uključeni u postupke pred nacionalnim sudovima i odnose se na pristup poverljivim materijalima ili informacijama u posedu Mehanizma. Zaista, od 366 odluka i naloga izdatih od polovine maja 2016. do polovine maja ove godine, njih 164 – ili otprilike 45% – odnosilo se na zahteve za izmenu zaštitnih mera i druge zahteve kojima se traži pristup poverljivim dokazima ili informacijama. To odslikava veoma pohvalan nivo na kojem nacionalne vlasti aktivno rade na pozivanju na odgovornost za ključna krivična dela u međunarodnom pravu.

Ključna komponenta ovih napora na nacionalnom nivou uključuje postupke koji su prosleđeni nacionalnim pravosudnim sistemima radi suđenja i koje nadgleda Mehanizam, u skladu sa svojim Statutom. Na ovom polju je takođe ostvaren značajan napredak tokom izveštajnog perioda, pri čemu je u Ruandi izrečena prvostepena presuda u predmetu *Munyagishari*, dok je, na osnovu informacija koje smo dobili nakon podnošenja pisanog izveštaja Savetu, sudska istraga u predmetu *Bucyibaruta*, koja se vodi u Francuskoj, privedena kraju.

* * *

Da sumiram, Mehanizam ostvaruje izvrstan napredak u svom pravosudnom radu u širem smislu, dok istovremeno nastavlja da uči iz iskustva i da reorganizuje interne procedure gde je to potrebno kako bi se obezbedila optimalna efikasnost i ostvarile uštede. Međutim, kao što su članovi ovog Saveta svesni, pravosudni postupak u jednom predmetu, predmetu *Ngirabatware*, i dalje je u zastoju, zbog toga što vlasti Turske sudiju Aydina Sefa Akaya i dalje drže u pritvoru.

Gospodine predsedavajući, ekaselencije,

Kao što su članovi upoznati, Pravni savetnik je formalno potvrdio diplomatski imunitet sudije Akaya u oktobru 2016. I kao što sam neposredno nakon toga obavestio ovaj Savet, ukoliko se ovo pitanje ne reši na način koji poštuje privilegije i imunitete sudije Akaya u skladu s članom 29 Statuta Mehanizma, to će ugroziti integritet modela rada sudija na daljinu kako ga je osmislio Savet članom 8 Statuta. Na još fundamentalnijem nivou, ukoliko se ovo pitanje ne reši na odgovarajući način, to će potkopati

princip sudijske nezavisnosti, što je osnovni princip bilo koje pravosudne institucije koja se pridržava vladavine prava.

Ova situacija je dodatno pogoršana tokom ove godine time što Turska nije postupila po nalogu da bez odlaganja izvrši nalog koji je Mehanizam izdao u januaru 2017. godine da obustavi sve pravosudne postupke protiv sudije Akaya i da ga pusti na slobodu. Umesto da ispune svoje obaveze koje su imperativne prema Poglavlju VII Povelje Ujedinjenih nacija, pravosudni postupak protiv sudije Akaya pred nacionalnim sudom je počeo ranije ove godine i od tada je nekoliko puta prekidano.

Za dve nedelje će se navršiti čak devet meseci kako se sudija Akay kontinuirano nalazi u pritvoru. U svakom smislu, to je izuzetno dug period za razrešenje situacije u kojoj je pritvor određen jednom međunarodnom sudiji, bez obzira na to kakve pravne kompleksnosti da su u pitanju. Trenutni *status quo* u ovoj situaciji je neodrživ, i pozivam Savet da preduzme sve potrebne mere kako bi se obezbedilo adekvatno razrešenje ove situacije koja je bez presedana, u skladu sa Statutom Mehanizma i s obavezama svih država članica proisteklim iz Poglavlja VII Povelje Ujedinjenih nacija.

* * *

Zadovoljstvo mi je da vas obavestim o važnom razvoju događaja na Mehanizmu na tri druga polja.

Prvo, kao što su članice Saveta već upoznate, Savet je u više navrata izražavao zabrinutost u vezi s kontinuiranom situacijom u kojoj se nalaze lica koja su oslobođena krivice ili su odslužila kaznu, i pozvao je države da pomognu napredak po tom pitanju. U tom pogledu, sa zadovoljstvom mogu da izvestim da su nakon intenzivnih napora bivšeg sekretara, g. Johna Hockinga, dve takve osobe u decembru 2016. godine prebačene u jednu zapadnoafričku državu. Duboko sam zahvalan na saradnji i posvećenosti te države kao odgovor na poziv ovog Saveta.

Broj takvih osoba koje se i dalje nalaze u Arushi je time smanjen na jedanaest. Naš novi sekretar, gospodin Elias, usredsređen je na postizanje dodatnog napretka u vezi s ovim dugogodišnjim humanitarnim izazovom, kako u nadogradnji postojećih odnosa s relevantnim državama, tako i u iznalaženju novih mogućnosti. Apelujem na članice Saveta da nastave podršku Mehanizmu u naporima da postigne potpuno razrešenje ove komplikovane situacije.

Prelazim sada na izvršenje kazni, i sa zadovoljstvom mogu da napomenem da je tokom maja izmenjeni sporazum o izvršenju kazni zaključen s Vladom Benina, i da su u njemu sadržane najbolje prakse na ovom polju, čime je dodatno ojačan snažan odnos koji Benin ima s Ujedinjenim nacijama već dugi niz godina.

U međuvremenu, s Vladom Senegala smo u finalnoj fazi primene njene principijelne odluke da prihvati osam zatvorenika u zatvorske ćelije e u Senegalu koje su obnovljene zajedno s Ujedinjenim nacijama. Ovaj novi objekat bi omogućio da gotovo svih preostalih deset zatvorenika u Pritvorskoj jedinici Ujedinjenih nacija u Arushi bude prebačeno na odsluženje kazne.

Duboko sam zahvalan na širokoj i velikodušnoj posvećenosti obeju ovih vlada radu Mehanizma na tom ključnom polju izvršenja kazni, kao i na istrajnim naporima drugih država članica koje su nam takođe bile verni partneri u tom pogledu.

Na kraju bih želeo da napomenem početak pripremnog rada Službe Ujedinjenih nacija za internu kontrolu na evaluaciji metoda i rada Mehanizma, u skladu s mandatom koji joj je poverio ovaj Savet svojom Rezolucijom 2256 (2015). Moje kolege i ja se radujemo saradnji sa Službom za internu kontrolu u njihovom preispitivanju radne prakse Mehanizma, i učinimo sve da izveštaj o evaluaciji bude podjednako koristan i Savetu i samom Mehanizmu.

* * *

Gospodine predsedavajući, ekscelencije,

Ovo je vreme u kojem se svi mi, a posebno članice ovog Saveta, susrećemo s mnogim izazovima na polju međunarodnih odnosa. Svi smo svedoci, u raznim oblastima, porasta sumnje i podozrivosti u vezi s globalnim i regionalnim institucijama i poduhvatima. Svedoci smo, na neki način, povlačenja od zajedničke vizije onoga što međunarodna zajednica zajedničkim naporima može da postigne.

U mnogo čemu, sve to jednostavno može predstavljati prirodnu plimu i oseku u tokovima međunarodnih odnosa. Međutim, ne možemo dozvoliti da privremena plima potkopa bilo koji deo ključnog napretka koji su Ujedinjene nacije i, konkretno, ovaj Savet, ostvarili tokom proteklih četvrt veka u jačanju vladavine prava i obezbeđivanju većeg pozivanja na odgovornost prema međunarodnom pravu i u skladu s njim. Sada je, možda više nego ikada, važno da udvostručimo svoje napore u tom pogledu, da se oslonimo na dostignuća iz prošlosti i učimo iz njih i da stremimo još većim uspesima u budućnosti.

Hvala vam.
